

Veiligheid op en rond de molen

Een molen is een werktuig met veel bewegende objecten en met voor buitenstaanders onbekende hoeken en gaten: een ongeluk is dus zeker niet denkbeeldig. Er is dan ook al lang aandacht voor maatregelen om de molenveiligheid te vergroten. Leen Duijm en Cor Kosmeier waren de drijvende krachten bij het eerste grootschalige veiligheidsproject rond Groninger molens. In de jaren 2002-2003 werden bijna alle molens in Groningen door hen bezocht en werd de veiligheidssituatie daar beoordeeld in een Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E). Aan de hand van dit inspectieverslag en een plan van aanpak konden molenaars en moleneigenaren aan de slag met het verbeteren van de veiligheidssituatie. Helaas werd de zorg voor de veiligheid niet door alle moleneigenaren even actief ter hand genomen en bleef het soms bij goede voornemens.

De Groninger aanpak werd landelijk overgenomen en in 2003 kwam De Hollandsche Molen met een op het Groninger voorbeeld geënte map 'Risico-Inventarisatie en -Evaluatie voor molens', die hiermee voor alle Nederlandse molens beschikbaar kwam. Tien jaar later was het tijd voor een herwaardering en herziening van de bestaande RI&E-mappen, ook omdat moleneigenaren in de nieuwe Arbowetgeving wettelijk verantwoordelijk geworden waren voor de veiligheid op hun molens. De Hollandsche Molen nam het op zich om samen met het Gilde van Vrijwillige Molenaars een nieuwe map te maken, die in 2012 het licht zag. Voor vrijwel elke Groninger molen werd een dergelijke map aangeschaft en kon men er mee aan het werk. Maar hoe stimuleer je alle betrokkenen er echt werk van te maken?

Activeren

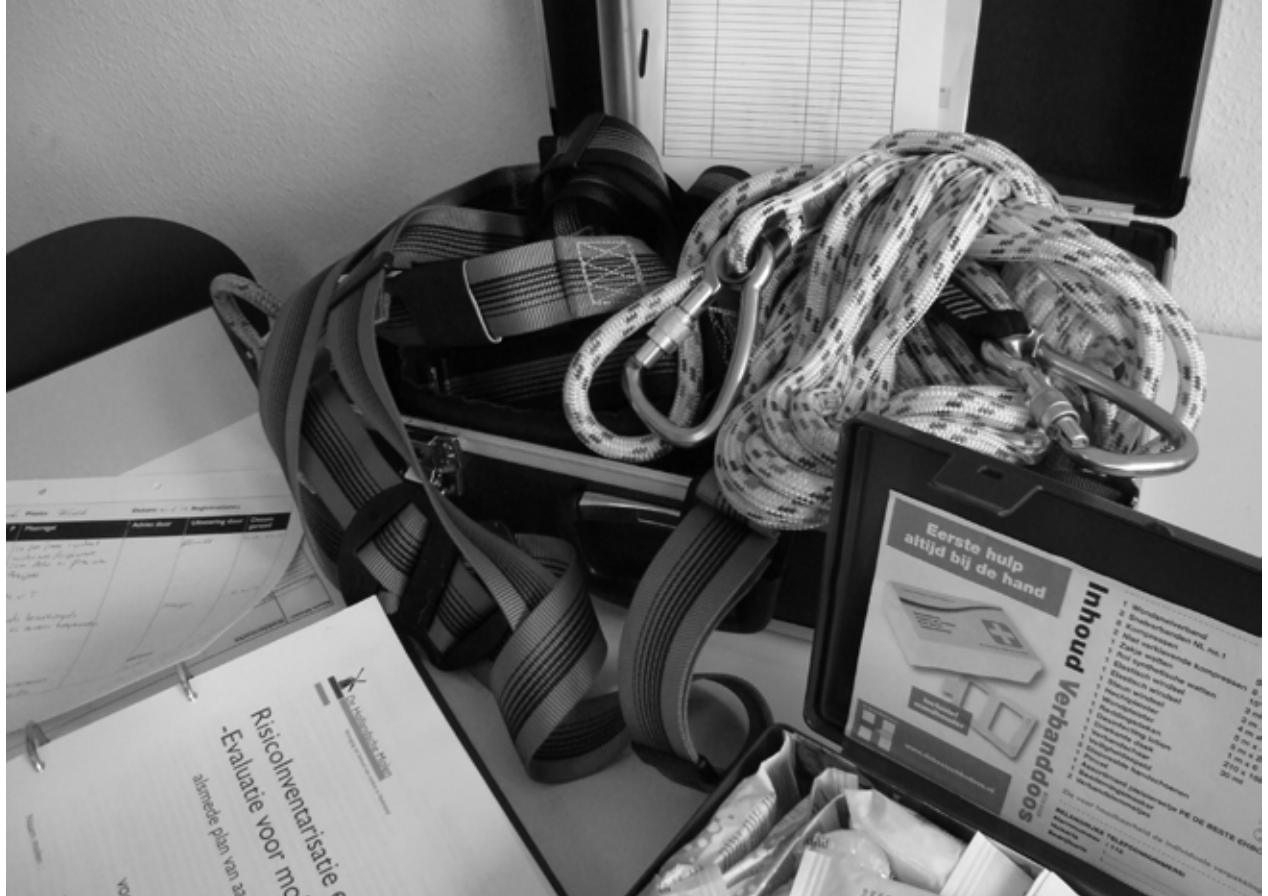
Bij het activeren van moleneigenaren en molenaars om zich met het veiligheidsbeleid bezig te houden, is een belangrijke rol weggelegd voor de technische adviseurs

van de molenstichtingen. Zij kennen de constructie van de molen door en door, weten waar gevaar zou kunnen dreigen en zijn op de hoogte van te nemen technische maatregelen. Anne Wieringa en Garreld van de Sande zijn technisch adviseur voor respectievelijk vier eigenaren met samen 33 molens (Molenstichting Fivelingo, Molenstichting Hunsingo, Molenstichting Westerkwartier en Het Groninger Landschap) en drie eigenaren met samen dertien molens (Waterschap Hunze en Aa's, Molenstichting Oldambt en Slochter Molenstichting). Zij vertellen hoe zij, in nauwe samenwerking met molenaars en moleneigenaren, het veiligheidsprobleem benaderen.

Bewustwording

Hoewel de werkwijze van beide adviseurs iets verschillend is, zijn beiden er van overtuigd dat je de veiligheid het beste kan bevorderen door de situatie regelmatig met de direct betrokkenen te bespreken. Zij hanteren een checklist van aandachtspunten, lopen die bij een bezoek aan de molen door en bespreken die direct of bij een latere gelegenheid met de molenaar. Soms worden er ook foto's gemaakt van de in de lijst genoemde punten, die dan samen met de opmerkingen in een dossier voor de molenaar worden opgenomen. Ook zorgen zij er voor dat het onderwerp altijd op de agenda staat bij bijeenkomsten die bestuurders van molenstichtingen met hun vrijwillige molenaars houden. Door hier de veiligheid aan de orde te stellen en (bijna) ongelukken met elkaar te bespreken, wordt iedereen zich beter bewust van mogelijk onveilige situaties en maatregelen die genomen moeten worden.

Zoals Anne en Garreld benadrukken: het is van belang dat iedereen die op, rond en met de molens werkzaam is, zich van de veiligheidssituatie en de gevaren bewust is. Het gaat dan om de veiligheid van de vrijwilligers, bij alles wat ze doen (het in bedrijf stellen van de molen, maar ook het uitvoeren van onderhoudswerk),

en natuurlijk van bezoekers aan de molen. En daarnaast om de veiligheid van de molen als monument: is de bliksembeveiliging in orde, is de elektra volgens voorschriften geïnstalleerd, wat te doen om brand te voorkomen en te bestrijden? Zij hebben gemerkt dat de cursus 'Veiligheid op de molen' die Het Groninger Molenhuis de afgelopen jaren voor diverse molenstichtingen heeft georganiseerd, bij veel betrokkenen de ogen heeft geopend en een positieve uitwerking heeft gehad op de bewustwording. Overigens wijzen de adviseurs er op, dat je wel reëel moet blijven bij het nemen van veiligheidsmaatregelen: elk ongeluk voor 100% uitsluiten is onmogelijk en molenaars die dat proberen, creëren een schijnveiligheid en een voor iedereen onwerkbare situatie.

EHBO-does

Zelf hebben Anne en Garreld diverse praktische oplossingen aangedragen om de veiligheid op de molen te verbeteren. Zij hebben er voor gezorgd dat op elke molen een EHBO-does aanwezig is, waarin materiaal in modules is opgeborgen, zodat bij elke situatie het juiste materiaal snel beschikbaar is. Verder beschikt Anne over een veiligheidskoffer, die molenaars kunnen lenen als ze 'gevaarlijk' werk gaan uitvoeren, met daarin een tuigje dat gebruikt kan worden bij werk op grote hoogte. Garreld wijst op de veiligheidskaart die in elke molen aanwezig is, waarop staat wie gebeld moet worden bij ongelukken, maar ook bij onverhoopte gezondheidsproblemen bij aanwezigen. Regels waaraan men zich moet houden op de molen kunnen ook op een dergelijke kaart staan.

Ten slotte komen de heren nog met een belangrijk advies: wees zo open mogelijk en houdt alles wat met de veiligheid op de molen te maken heeft voortdurend bespreekbaar. Over veiligheidssituaties raken we namelijk nooit uitgepraat!

Landelijk werken De Hollandsche Molen, Gilde van Vrijwillige Molenaars, Gild Fryske Mounders en Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde gezamenlijk aan de veiligheid op molens. In de Werkgroep Veiligheid wordt regelmatig overleg gevoerd tussen deze organisaties. Zij beschikken over een gemeenschappelijk webpagina met tips om de veiligheid te bevorderen, informatie over de RI&E-map en antwoorden op veel gestelde vragen: <http://www.molens.nl/site/moleneigenaar/content.php?cid=216&sub=216>.

Het Gilde heeft voor iedere provincie een veiligheidscoach aangesteld, voor Groningen is dat (voorlopig) Willem Huizenga. Hij is aanspreekpunt voor vragen op veiligheidsgebied en woont voor Groningen de vergaderingen van de Werkgroep Veiligheid bij. Informatie die hij daar krijgt geeft hij op vergaderingen van de afdeling Groningen van het Gilde door aan de leden. Ook heeft hij regelmatig contact met Anne Wieringa en de andere technische adviseurs om nieuwe inzichten te bespreken.